

SPIONSÄNDAREN I BRÄCKE

Av Terje W Fredh

Införd i LP 2015-04-13

Huset i Lahälla där den tyska radiosändaren hittades i ett lönnrum i källaren

Stangenäs hembygdsförening
Fotoarkiv Terje Fredh

35 år efter krigsslutet började Anders Bjurström i Brastad att röja i sitt hus. Han fann bakom en lönnvägg sändare och mottagare. Under åren 1942-44 var statspolisen ofta i detta område för att kolla upp rykten om bland annat hemliga sändare. I sommar blir händelsen en del av en utställning i Hull.

Stangenäs hembygdsförening
Fotoarkiv Terje Fredh

Bräcke låg inte långt från Lahälla som var ett militärt skyddsområde under kriget. När de engelska kullagerbåtarna inte kunde gå från Lysekil på grund av vackert väder gick de till Lahälla för att invänta avgången. Den var så hemlig att televerket bröts telefonerna i området för att ingen skulle få veta när båtarna gick. Statspolisen fick flera rapporter om främmande verksamhet bland annat med radiotrafik och ljussignaler. En husrannsakan gjorde i trakten men den ledde inte till någonting. Tyskarna kände till att båtarna

besökte Lahälla. För att säkra trafiken började de som ledde exporten av kullager att sända alla meddelande med koder.

Detta bekräftade Rikard Svensson som hyrde ut ett rum till ledningen för trafiken.

Sändare bakom en lönnvägg

1980 köpte Anders Bjurström ett hus i Bräcke, en bit från Lahälla. När han började röja i källaren fann han en lönnvägg. När han tog bort panelen hittade Anders två sändare/mottagare. Han rapporterade fyndet till myndigheterna som inte visade något större intresse. Jag var ensam att åka till Anders, ta bilder och tala med honom. Sedan rapporterade jag fyndet till berörda myndigheter men ingen orkade dit för att kolla upp. En kunnig radioman i Lysekil tyckte det var en gåta hur apparaterna hamnat i ett ödehus

i Brastad. Apparaterna hade använts för att skicka meddelande till fartyg som låg i Skagerack. Batterisyran hade runnit ut men de var trots allt i bra skick. Rören var intakta och reglagen gick att skruva. En av sändarna var på 25 Watt och låg mellan 3-5 megahertz. Sändaren kunde skicka iväg korta signaler vilka var omöjliga att pejla för televerket. Den aktuella byggnaden ägdes av Henning Johansson vilken under kriget hyrt ut den. Till vem hade Henning glömt när jag talade med honom.

Till höger syns en av kullagerbåtarna, i detta fall "Gay Viking" i Lysekils hamn under lastning för transport till England. Bilden därunder visar lasten av kullager, som vid tillfällena var märkt "Butter".

Blir med i engelsk utställning

Intresset i Sverige för andra världskriget i ett lokal kustperspektiv var vart svagt. Desto större är intresset i England. I sommar kommer historien i text och bild att finnas med i staden Hull där man skall ha en utställning om just exporten från Bohuslän.

Hull var hemmahamn för båtarna och besättningarna. I utställningen kommer man att visa Andersson kaj, inseglingen, Stadshotellet, Björssells och Lidells

konditorier, Kungsgatan och Stora Torget, spionsändarna i Brastad samt bilder på lotsarna Monthelie, Holmberg och Linding. Man skall också ha bilder från Hunnebostrand dit trafiken flyttades när polisen ansåg Lysekil var för riskabelt.

© Terje W Fredh

PS Den som vill läsa mer om kullagertrafiken, läs skriften Kullagertrafiken av Terje utgiven 1975. Webbredaktörens anm.